

Az 1950-es években még Mezőkereszteshez tartozó területen (MASZOLAJ II. telepen) kora vaskori edénytöredékek kerültek elő.

Nagy-rét-dűlő 1., Tagosok birtoka (Bükkábrány, Bánya, VIII. lelőhely; KÖH 78431): A Nagy-rét dűlő Ny-i területén a Csincse magaspártján, áthúzódva a Tagosok birtoka-dűlőbe, mintegy 1620 m hosszán, 100–200/500 m szélesen intenzív, É–D hossz tengelyű régészeti lelőhely figyelhető meg a jól látható felszínen, amelynek kiterjedése – a Tagosok birtoka területén kiszélesedve – követi a domborzati vonalakat. A leletanyag sűrűsödése közvetlen a magaspárt szélén jellemző. A lelőhely ÉK-i sarka a munkaterületen kívülre esik, és minden bizonnyal folytatódik a dűlőút É-i oldalán található Telek-oldal-dűlőben is, de ennek bejárása nem volt feladatunk. E terület elnevezése (Telek-oldal-dűlő) középkori eredetű, így itt majd számítani kell középkori telepnyomokra is. A leletanyag a neolitikumba és nagyobb része a rézkorba sorolható, ezen kívül a római császárkorra keltezhető korongolt szürke és téglapiros oldaltöredékek, orsógombok, valamint szórványosan késő Árpád-kori edénytöredékek kerültek elő.

Nagy-rét-dűlő 2. (Bükkábrány, Bánya, IX. lelőhely; KÖH 78435): A magaspárt alatt a dűlő Ny-i sávja már a Csincse mentén húzódó mélyebb fekvésű öntésterület. Ezen belül egy kisebb, kb. 30 m átmérőjű, a környezetéből kissé kiemelkedő körben, a magaspárton talált leletekkel (VIII. lelőhely) azonos anyagú (neolit és rézkori) leletanyag utal településmaradványra. A lelőhelyek elkülönítését a kettő között meglévő mélyedés indokolja.

Nagy-rét-dűlő 3., Tagosok-birtoka (Bükkábrány, Bánya, X. lelőhely; KÖH 78437) A Nagy-rét-dűlő DNY-i és a Tagosok birtoka ÉNY-i területén szintén az alacsonyan fekvő sávban, egy földút által kettészelt lelőhelyen, a magasparti anyaggal megegyező, újkőkori és rézkori leletanyag, a lelőhely D-i részén ugyanezek császárkori és Árpád-kori edénytöredékekkel együtt kerültek elő egy kerekded felületen. Előkerülésük, lokalizálásuk tény, de ebben az esetben előkerülésük a magasparti leletek (VIII. lelőhely leletei) lemosódásával is magyarázható.

A terepbejárásokon részt vettek a Miskolci Egyetem hallgatói P. Fischl Klára vezetésével, továbbá Kalli András, Tutkovics Eszter, valamint a Herman Ottó Múzeum ásatási technikusai és a Mátrai Erőmű Zrt. munkatársai.

PUSZTAI TAMÁS – SIMON LÁSZLÓ

Vácrátót határa (Pest megye)

Harasztpusztától délre (KÖH 87917): A lelőhelyen 2011-ben és 2014-ben végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2014. év jelentései között.

Vácrátót 36. lh. (KÖH 34875): A lelőhelyen 2011-ben és 2013-ban végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2013. év jelentései között.

377. Vámospércs, Lapos

(KÖH 63976)

(Hajdú-Bihar megye) U, Á, I

2009-ben Örökségvédelmi Hatástanulmány készítéséhez végzett terepbejáráson Szilágyi Krisztián Antal, a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatóságának régésze lokalizálta a lelőhelyet, amelyen késő középkori kerámiatöredékeket talált.

2010. december 3-án próbafeltárást végeztem a területére tervezett beruházást megelőzően. A próbafeltárás pozitív eredményét követően 2011. április 20. és július 6. között végeztük a megelőző feltárást (hrs.: 476/13). Összesen 63 objektumot tártunk fel, melyekhez 154 stratigráfiai egységet rendeltünk. Az objektumok jelentős része sérült a talajművelés következtében.

Napfényre került a forrásokban először 1295-ben említett település, az Árpád-kori Vámospércs/Pércs/Bélpércs. Azonban nem a beruházással érintett terület magasabban fekvő részén, hanem a talajvizes, mélyebb területen. Feltártunk 4 Árpád-kori, félig földbe mélyített épületet, 1 cölöpszerkezetes épületet, valamint a hozzájuk tartozó tárológödörket, kerítőárkokat. A házak irányítása É–D, mindegyikben találtunk kemencét, amely két esetben a DNY-i, két esetben pedig a DK-i sarokban helyezkedett el. A tetőszerkezet alátámasztására szolgáló függőleges cölöpök helyeit minden esetben megtaláltuk, a 22/29 sz. ház esetében a tető megújításával(?) kapcsolatba hozható cölöpcserére utaló nyomot is észleltünk. A lelőhely magasabban fekvő K-i részén cölöpszerkezetes épületek nyomait figyelhettük meg, a mélyszántás okozta „rombolás”, valamint a leletanyag hiánya miatt azonban ezeket teljes bizonyossággal nem köthetjük az Árpád-kori településhez. Ugyanitt 2 szétszántott, szabadon álló kemencét is találtunk.

Előzetesen 31 objektum datálható az Árpád-korra, 1 az újkorra, 1 a középső neolitikumra. Huszonnégy objektumból nem került elő keltező értékkel bíró leletanyag, így ezek hovatarozása egyelőre nem tisztázott. Hat objektum keltezése a leletanyag tisztítása után lesz lehetséges.

Munkatársak: F. Csutak Tünde, Juhász László, Szabó Nóra technikusok (Déri Múzeum).

SZELEKOVSKY MÁRTA

378. Várdomb, Újberek, Köves-telek (Decs 9)

(KÖH 90997)

(Tolna megye) R, LT, Ró, A

A Szekszárd és Várdomb közötti *limesszakaszon* 2010-ben végzett terepbejárások kapcsán figyeltünk fel az újbereki majorságtól ÉÉK-re lévő mocsaras területen, a kissé kiemelkedő hátton, a havas talajon is jól látható téglatöredékekre, kövekre. Megfigyeléseink pontosítására a hóolvadás után, 2011. március 11-én terepbejárást végeztünk a területen. A szántott, de még nem tárcsázott felszínen a kövek és tégladarabok mellett már kerámiatöredékeket is nagy számban találtunk. A felszíni leletek alapján a római kori lelőhely kiterjedését K–Ny-i irányban kb. 60 m-re, É–D-i irányban 40 m-re becsüljük. A begyűjtött téglák között *tegula*, *imbrex*, *later* és *tubus* darabjai is voltak. Igen változatos a kerámiaanyag is: díszített (futó állatokat ábrázoló és kettős *medallionos*), valamint díszítetlen *terra sigillata*

oldaltörödékek, márványos festésű edények, dörzstál és füstölőtál töredékei mellett nagy számban gyűjtöttünk be szürke házi kerámiatöredékeket is. A területről egy ép térdfibula és két tűtartótöredék, néhány ólomdarab és egy ezüstérem került elő. A feltárt leletanyag alapján a 2–3. századra datálható épület állhatott itt. A felszíni leletek alapján azonban típusa teljes biztonsággal egyelőre nem határozható meg. Elhelyezkedése és mérete alapján akár örutorony, akár kisebb villa is lehetett.

A fenti területtől DK-re, a meandert követő partoldalon, galambszürke, simított felületű és bekarcolt hullámvonalköteggel díszített, avar kori kerámiatöredékek voltak, DNY-ra pedig kelta edénytöredéket és egy kemence erősen átégett paticsos omladékát figyeltük meg. A római kori leletek mellett nagy számban került elő késő rézkori kerámia is, amelynek szórásképe arra mutat, hogy az őskori lelőhely minden irányban túlnyúlik a római korin.

BORUZS KATALIN – SZABÓ GÉZA

379. Várong határa (Tolna megye) Ő, Kö

Csárdai-dűlő (KÖH 77997): A Somogyiszil és Várong között É–D irányban folyó patak K-i ágába K-ről torkolló mellékág Ny-i felén, az országúttól D-re kb. 100 m-re néhány 10 m hosszsan kevés őskori cserepet találtam.

Temető környéke, Régi temető (KÖH 23168): A régi temetőben 2003-ban több, egymás mellett fekvő, középkorinak tartott téglát figyeltem meg. 2011. március 24-én ettől K-re, a patak felé eső, részben füves, részben bokros területen sok téglát, habarcsot és kötörmelékét találtam, ami immár biztosan a középkori templom helyét jelzi. A templomhelytől K-re és D-re kb. 1 m mély, rézsús part húzódik, ahol szintén sűrűn található omladék és embercsont is.

Munkatárs: Takács Melina régészhallgató (ELTE).

K. NÉMETH ANDRÁS

380. Vásárosnamény, Perényi-tanyától D-re (M3-219. lh.) (KÖH 51395)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, Á

Az M3 autópálya Nyíregyháza–Vásárosnamény közötti szakaszának építéséhez kapcsolódóan 2010. július 12.–2011. november 24. között a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat/Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ elvégezte a nyíregyházi Jósa András Múzeum munkatársai 2005-ös terepbejárásából ismert régészeti lelőhely feltárását. A lelőhely Vásárosnaménytől DNY-ra található, keresztülzseli a 41-es sz. főút. Az autópálya egyik csomópontja érintette a lelőhelyet, amely a 39 982 m²-nyi felületen elvégzett kutatás eredményeként jóval nagyobbban bizonyult a terepbejárásakor megfigyelté. A terület a feltárás kezdetéig intenzív mezőgazdasági művelés alatt állt. A lelőhely Ny-i részén sávosan szántóföldi növény-, illetve gyümölcsstermesztés folyt, a K-i részén részlegesen akác- és nyárfaerdő állt. A mezőgazdasági tevékenység (mélyszántás, talajlazítózás és erdőművelés) eredményeként a régészeti jelenségek bolygatott állapotban, némely részeken

(elsősorban az egykori erdők alatt) szinte teljesen megsemmisülve kerültek elő.

A lelőhely legkorábbi megtelepedési fázisát szőrványos, a neolitikumra datálható településrészlet jelzi. A feltárt neolitikus telepjelenségek döntően nagy méretű agyagkitermelő gödörök. A jelenségek tekintélyes mennyiségű kerámiaanyaga az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájához köthető.

A lelőhely Árpád-kori objektumai egy, a 12–13. századra keltezhető településrészletet hoztak napvilágra. A feltárás során 24, ágasfás-szelemenés tetőszerkezetű, félig földbe mélyített lakóház, 2 kút, több különböző funkciójú gödör, verem került feltárrásra. A lakóházak többsége méret és szerkezet tekintetében a kor megszokott lakóépületeihez igazodik. Feltűnő a településszerkezet vonatkozásában az árkok és külső kemencek, kemencebokrok teljes hiánya. A feltárt jelenségek szórta, kisebb csoportokat alkotva helyezkednek el, feltehetően az egykori nyírvizekkel tagolt, magasabb térfelszínen elhelyezkedve. A leletanyag alapján a települést a 13. század folyamán elhagyják. Az előkerült leletek többségét a kerámiaanyag teszi ki. Ezek a korszak szokványos edénytípusai. A jelentős számú fémlelet (általános mezőgazdasági és háztartási eszközök töredékei) mellett viszonylag nagy a vassalak mennyisége. Ez utóbbi leletanyag típus minden bizonnyal a helyi gyepvasérc feldolgozásának mellékterméke. Vasművességre utaló objektumok (kohók, kovácsműhelyek stb.) azonban nem kerültek elő.

A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumban kerül végleges elhelyezésre.

A feltárás munkatársai: Berecz Barbara, Magyar Csaba, Majerik Vera, Nicklas Larsson régész; Bernáth László, Cservenákné Kasza Edit, Erdei Krisztina, Farkas Gábor, Kovács Zoltán, Szász Csaba, Reszler József Péter technikusok.

KISS CSABA

381. Vép, Kodály Z. u. 17. (172/19 hrsz.); Fölső kert, Vasút utca (KÖH 51134)

(Vas megye) Ő, V, Ró

2011. augusztus 16-án szakfelügyeletet láttunk el az ingatlanon, ahol családi lakóház építéséhez kapcsolódó földmunkák zajlottak. A VMK-KÖI szakhatósági állásfoglalás alapján a földmunkák csak régészeti megfigyelés (szakfelügyelet) mellett végezhetők.

Az építési területen már korábban megtörtént a humuszolás, kb. 20 cm földet távolítottak el, majd mészcsíkokkal kijelölték a falak vonalát. A lakóház bruttó területe 205 m², külső falai kb. 20×10 m hosszúak, továbbá 3 db keresztfal lesz a területen. A külső falakat 40 cm széles, a belsőt 30 cm széles kanállal ásták, az árkok mélysége 80 cm.

A markolás folyamán 2 db régészeti objektum került elő, amelyek feltárása és dokumentálása a földmunka ideje alatt megtörtént. Az 1. objektum a majdani épület Ny-i zárófalától Ny-ra, a terasz alapfalának É–D-i irányú árkában, a terasz DNY-i sarkától 2 m-re került elő. A jelenség a metsztfalban 250 cm hosszúságban látható. A sárga altalajba vájt objektum fekete humusz betöltéséből 2 db őskori (Hallstatt-kultúra) kerámia, valamint 1 db téglá került elő. A 2. objektum a ház